STUDIEGIDS 2020-2021 FLEXIBELE DEELTIJD

LERARENOPLEIDING GODSDIENST (LEVENSBESCHOUWING, FILOSOFIE & ETHIEK)

Fontys

LERARENOPLEIDING
TILBURG

Studiegids Levensbeschouwing flexibele deeltijd

Welkom bij Fontys Lerarenopleiding Tilburg (FLOT)! Leraar zijn is een prachtig beroep. FLOT wil de best denkbare leraren opleiden vanuit het besef dat de leraar het verschil kan maken voor elke leerling.

In deze studiegids vind je informatie over alle onderwijseenheden uit het programma.

Algemene informatie over studeren bij FLOT kun je vinden op onze website. Raadpleeg daarnaast regelmatig de actuele informatie op de portal. Hier is onder andere rooster, uitgewerkte informatie bij de onderwijseenheden en overige informatie over de opleiding te vinden. Naast de studiegids en de portal kun je voor vragen of informatie natuurlijk ook terecht bij de studiecoach, andere opleiders en studiegenoten.

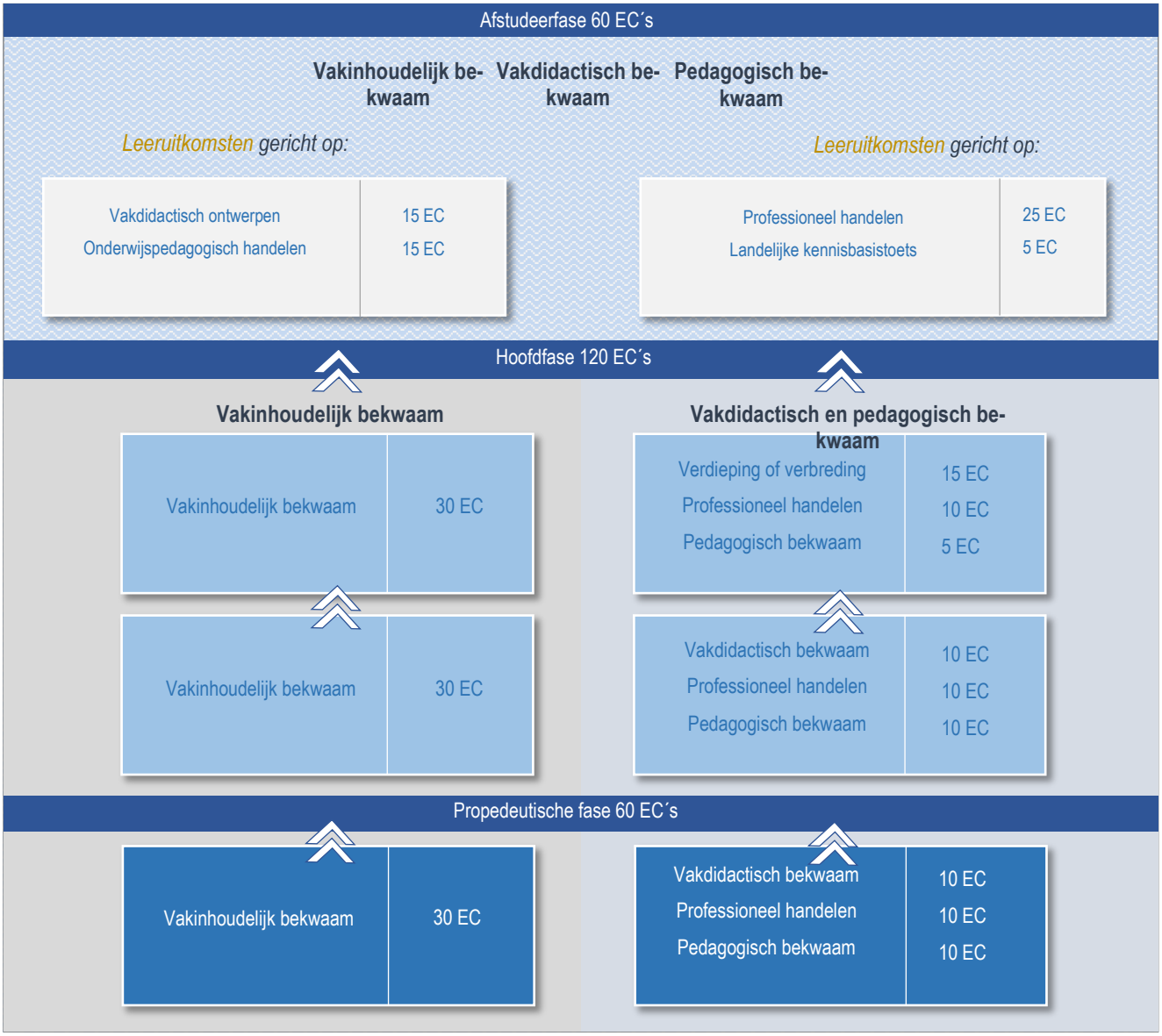
De formele regels die van toepassing zijn op jouw opleiding zijn vastgelegd in de Onderwijs- en Examenregeling (OER). De OER is onderdeel van het studentenstatuut, waar je meer kunt lezen over je rechten en plichten als student van Fontys. Het studentenstatuut vind je op deze pagina.

We wensen je een mooie en succesvolle studietijd toe.

Namens het gehele team van FLOT,
Hanny van Geffen
Directeur Fontys Lerarenopleiding Tilburg

Als gevolg van de Corona situatie is er sprake van een verschuiving van meer offline (op locatie) naar online onderwijs en toetsing. Mede hierdoor kan het zijn dat gedurende het studiejaar een toetsvorm verandert. Eventuele omzettingen vinden plaats in overleg met de examencommissie, een procedure hiervoor zal tijdig beschikbaar zijn.

Afstudeerfase 60 EC´s
Vakinhoudelijk be-kwaam
Vakdidactisch be-kwaam
Pedagogisch be-kwaam
Leeruitkomsten gericht op:
Vakdidactisch ontwerpen
15 EC
Onderwijspedagogisch handelen
15 EC
Leeruitkomsten gericht op:
Professioneel handelen
25 EC
Landelijke kennisbasistoets
5 EC
Hoofdfase 120 EC´s
Vakinhoudelijk bekwaam
Vakinhoudelijk bekwaam
30 EC
Vakinhoudelijk bekwaam
30 EC
Vakdidactisch en pedagogisch be-kwaam
Verdieping of verbreding
15 EC
Professioneel handelen
10 EC
Pedagogisch bekwaam
5 EC
Vakdidactisch bekwaam
10 EC
Professioneel handelen
10 EC
Pedagogisch bekwaam
10 EC
Propedeutische fase 60 EC´s
Vakinhoudelijk bekwaam
30 EC
Vakdidactisch bekwaam
10 EC
Professioneel handelen
10 EC
Pedagogisch bekwaam
10 EC

Plaats van Professioneel Handelen in het onderwijsprogramma
Gedurende de opleiding breng je veel tijd door in de praktijk van het onderwijs. Je leert relaties leggen tussen de theorie en praktijksituaties door te reflecteren met medestudenten, docenten in het werkveld en opleiders van FLOT. Gedurende de opleiding krijg je steeds meer verantwoordelijkheid als leraar in de school en word je voorbereid op het uiteindelijk zelfstandig lesgeven en functioneren binnen een school. Het leren op de werkplek vormt het hart van de lerarenopleiding.

Studenten volgen 4 stages in het totale programma van hun deeltijdopleiding.

- PHP – de orienterende stage in de propedeusefase
- HF1 – hoofdfase stage 1
- HF2 – hoofdfase stage 2
- Afstudeerfase
  N.B. Sommige studenten hebben op grond van werkervaring al een vrijstelling.

Deeltijdstudenten in de FLEX doorlopen deze stages flexibel. Perioden zijn daarmee niet vastgelegd, waardoor er onder deeltijdstudenten een enorme variatie is in tempo, vrijstellingen, sneller doorlopen. Afhankelijk van ervaring en mogelijkheden wordt binnen je onderwijsovereenkomst gekeken wanneer professioneel handelen ingezet kan worden.De student heeft hier veel eigen regie, ook wat betreft het zoeken van een stageplaats.
Je meldt je stage aan in SAS+ en dan wordt een IO-er(instituutsopleider) aan je gekoppeld. Met hen bespreek je het ontwikkelplan voor je stage en wordt ook besproken welke stage je gaat inzetten. Studenten met veel ervaring kunnen bv hoofdfase 2 starten om daarmee meteen hoofdfase 1 te verzilveren. De afspraken hierover maakt de student niet zelf. Het traject is altijd een samenspraak tussen student, IO-er en wpb (werkplekbegeleider) en SO-er (schoolopleider).
Sommige deeltijdstudenten zetten hun baan in als stageplaats. Dat mag, mits de onderwijscontect in het betreffend vakgebied ligt, een VO of MBO school is. Afwijkingen of anderssoortige stages worden altijd neergelegd bij de examencommissie. Ook deeltijders kunnen starten op een opleidingsschool. Op opleidingsscholen vormen alle studenten samen een leergroep, die onder leiding van een daartoe opgeleide opleider in de school, samen leren en werken aan een voor hen en de school kenmerkende en betekenisvolle leersituatie. Studenten volgen een geheel geïntegreerd programma. De student wordt opgenomen in het team en in de cultuur van het onderwijs op die school. Er is veel ruimte voor co-creatie, ook samen leren met zittende leraren. Op academische opleidingsscholen doen de studenten daarnaast onderzoek in het kader van een schoolontwikkelingsvraag. Een opleidingsschool is dus een leergemeenschap waarbij studenten en leraren zich blijvend ontwikkelen en regelmatig nadenken over hoe zij het onderwijs aan leerlingen kunnen verbeteren.

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten	
Naam eenheid van leeruitkomst	**Professioneel Handelen Propedeutische fase**
Engelse vertaling	Professional Skills
Plaats blok in de opleiding	Professioneel bekwaam Propedeuse
EC	P-fase: 10 EC
Leeruitkomsten P-fase	Gedurende de opleiding breng je veel tijd door in de praktijk van het onderwijs. Je leert relaties leggen tussen de theorie en praktijksituaties door te reflecteren met medestudenten, docenten in het werkveld en opleiders van FLOT. Gedurende de opleiding krijg je steeds meer verantwoordelijkheid als leraar in de school en word je voorbereid op het uiteindelijk zelfstandig lesgeven en functioneren binnen een school. Het leren op de werkplek vormt het hart van de lerarenopleiding. Bij het professioneel handelen wordt gewerkt met leeruitkomsten. Die beschrijven wat je als student aan het eind van de stageperiode moet aantonen. • De student ontwerpt een op zichzelf staande leeractiviteit voor leerlingen in het tweedegraads gebied, voert de activiteit uit en reflecteert op het leerproces en leeropbrengsten, rekening houdend met de context, de doelen, de werkvormen en materialen. • De student draagt bij aan een veilig, ondersteunend en stimulerend leerklimaat voor zijn leerlingen. • De student communiceert effectief door vanuit een professionele rol betrokkenheid te tonen en contact te maken met leerlingen, collega's en medestudenten. • De student reflecteert op het eigen onderwijspedagogisch, vakdidactisch en vakinhoudelijk handelen als professional, stelt leerdoelen op en werkt zo planmatig aan zijn eigen ontwikkeling. De student onderzoekt vanuit een ontwikkelingsgerichte houding de vraag "wil en kan ik leraar worden" en onderbouwt de opbrengsten.
Leerwegonafhankelijke toets	De student maakt een portfolio met daarin bewijslast om de leeruitkomsten aan te tonen. Op basis van het portfolio wordt een eindgesprek georganiseerd tussen student, instituutsopleider (IO), werkplekbegeleider (WPB) en/of schoolopleider (SO). De werkplekbegeleider/schoolopleider heeft een adviserende rol bij de beoordeling. De instituutsopleider is examinator en beoordeelt. De eindbeoordeling vindt plaats op grond van de lesbezoeken (of video's), de tussenevaluatie, het stageportfolio en het eindgesprek.
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	Voor meer informatie over het werkplekleren en de stages kun je hier terecht: https://connect.fontys.nl/instituten/flot/Stage/Paginas/Home.aspx
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	Studenten deeltijd die het FLEX programma volgen wordt bij de intake bepaalt welke stages voor hen gelden. Dat wordt vastgelegd in de onderwijsovereenkomst. Een deeltijdstudent mag altijd starten met een stage, ongeacht welke periode. De stage

	dient wel aangemeld te worden in SAS+, zodat een IO-er gekoppeld kan worden.

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten gekoppeld aan een onderwijseenheid	
Naam onderwijseenheid	**Inleiding levensbeschouwing**
Engelse vertaling	**Introduction to Worldview**
Plaats blok in de opleiding	Propedeuse
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**De student analyseert met het oog op de tweedegraads onderwijscontext hedendaagse, religieuze, sociale en culturele fenomenen op zo'n wijze dat het levensbeschouwelijke gehalte van deze fenomenen zichtbaar wordt. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de begrippen zin, contingentie en hermeneutiseren en de begrippenparen: transcendentie-immanentie; sacraal-profaan; eeuwigheid-vergankelijkheid; heteronomie-autonomie; vertrouwen-angst; chaos-hoop.**
Leerwegonafhankelijke toets	**Dossier**
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	• **De Beer, A. (2020). *Z-in-teresse: Een inleiding voor docenten Levensbeschouwing.* Breda: (z.u.)**
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	De student kan deelnemen aan de module Inleiding levensbeschouwing. Cursusmateriaal is beschikbaar via de portal.

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten gekoppeld aan een onderwijseenheid	
Naam onderwijseenheid	**Hedendaagse spiritualiteit en ethiek**
Engelse vertaling	Comtemporary Spirituality and Ethics
Plaats blok in de opleiding	Propedeuse
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**LUK 1: De student analyseert fenomenen van hedendaagse spiritualiteit die aangetroffen worden in de Nederlandse samenleving op zodanige wijze dat zichtbaar wordt dat deze fenomenen verstaan kunnen worden als manieren van omgaan met ervaringen van contingentie.** **LUK 2: De student beoordeelt actuele ethische en politieke vraagstukken op zodanige wijze dat hij de levensbeschouwelijke implicaties van deze vraagstukken zichtbaar maakt, een en ander binnen het perspectief van de eigen levensgeschiedenis.**
Leerwegonafhankelijke toets	**Casustoets met open en gesloten vragen**
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	• **Obbema, F. (2019). *De zin van het leven: Gesprekken over de essentie van ons bestaan.* Amsterdam/Antwerpen: Atlas Contact.**
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	De student kan deelnemen aan de module Hedendaagse spiritualiteit en ethiek. Cursusmateriaal is via de portal beschikbaar.

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten gekoppeld aan een onderwijseenheid	
Naam onderwijseenheid	**Inleiding wereldgodsdiensten**
Engelse vertaling	**Introduction to World Religions**
Plaats blok in de opleiding	Propedeuse
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**De student duidt fenomenen uit boeddhisme, hindoeisme, christendom, jodendom en islam die aangetroffen worden in de hedendaagse Nederlandse samenleving op zodanige wijze dat zichtbaar wordt dat deze fenomenen verstaan kunnen worden als manieren van omgaan met ervaringen van contingentie**
Leerwegonafhankelijke toets	**Kennistoets met open vragen**
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	• **Oxtoby, W.G., Amore, R.C., Hussain, A. & Segal, F.A. (ed.) (2015). A Concise Introduction to World Religions (3e rev. ed.), Oxford: Oxford University Press** **Extra literatuur is beschikbaar via de portal**
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	De student kan deelnemen aan de module Inleiding wereldgodsdiensten. Cursusmateriaal is beschikbaar via de portal

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten gekoppeld aan een onderwijseenheid	
Naam onderwijseenheid	**Verkennen van levensbeschouwelijke praktijken**
Engelse vertaling	Exploring Worldview Practices
Plaats blok in de opleiding	Propedeuse
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**De student analyseert een levensbeschouwelijke praktijk, correct gebruik makend van zowel basiskennis over de levensbeschouwelijke traditie achter die praktijk als van voor de hand liggende empirische dataverzamelings- en analyse-instrumenten zodat daaruit de zingevende functie van die levensbeschouwelijke praktijk voor de deelnemers blijkt.** **Toelichting: Op basis van elementaire empirische onderzoekmethodes zal de student een eigen verkennend onderzoek doen naar een religieuze praktijk van zijn keuze, bij voorkeur niet uit een eigen levensbeschouwelijke traditie. Dit onderzoek wordt in kleine stapjes gedaan, stapjes die door medestudenten worden voorzien van een peerfeedback. Nadruk ligt op een eerste kennismaking met empirische dataverzameling, methoden die ook tijdens de stages relevant kunnen zijn.**
Leerwegonafhankelijke toets	**Beroepsproduct**
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	De student kan deelnemen aan de module Verkennen levensbeschouwelijke praktijken. Cursusmateriaal, waaronder een reader over onderzoeksmethodieken is beschikbaar via de portal

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten gekoppeld aan een onderwijseenheid	
Naam onderwijseenheid	**Geschiedenis van de filosofie tot 1500**
Engelse vertaling	**History of Philosophy until 1500**
Plaats blok in de opleiding	Propedeuse
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**LUK 1: De student heeft een globaal besef van de historische context waarbinnen de klassieke filosofie zich ontwikkelt tot aan 1500.** **LUK 2: De student beschrijft met het oog op de tweedegraads onderwijssetting de belangrijkste kenmerken van de belangrijkste stromingen in de klassieke filosofie, daarmee indien nodig verwijzend naar de specifieke denkbeelden van en bijzondere verschillen tussen de belangrijkste vertegenwoordigers van de klassieke filosofie en haar stromingen.** **LUK 3: De student analyseert de belangrijkste kenmerken van de belangrijkste stromingen in de klassieke filosofie en haar vertegenwoordigers aan de hand van haar epistemische, ethische, metafysische en politieke dimensies, en kan deze analyse illustreren met eenvoudige voorbeelden.** **LUK 4: De student formuleert op basis van de analyses bij LUK 1, 2, 3 toepassingsmogelijkheden binnen zijn beroepscontext.**
Leerwegonafhankelijke toets	**Kennistoets met open en gesloten vragen**
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	• **Bor, J., & Petersma, E. (2004). *De verbeelding van het denken: Geïllustreerde geschiedenis van de Westerse en Oosterse filosofie*. Amsterdam: Atlas.** • **Drosterij, G. (2020). *Een geschiedenis van de Westerse filosofie: Klassieke filosofie tot 1500.* Rotterdam: (z.u.)** • **Bijbel (2013). De Nieuwe Bijbelvertaling. Nederlands Bijbelgenootschap. Amsterdam: Athenaeum-Polak & Van Gennep.**
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	De student kan deelnemen aan de module Geschiedenis van de filosofie tot 1500. Cursusmateriaal is beschikbaar via de portal.

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten gekoppeld aan een onderwijseenheid	
Naam onderwijseenheid	**Levensbeschouwelijk communiceren**
Engelse vertaling	Communication and Worldviews
Plaats blok in de opleiding	Propedeuse
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**LUK 1: De student analyseert met het oog op een tweedegraads onderwijssetting een gesprekssituatie waaraan hij deelgenomen heeft op zodanige wijze dat hij laat zien in hoeverre in deze situatie sprake is van levensbeschouwelijke communicatie en op zodanige wijze dat hij blijk geeft zicht te hebben op de eigen levensbeschouwing en respect te hebben voor de levensbeschouwing van de gesprekspartner(s).** **LUK 2: De student organiseert in een tweedegraads onderwijssetting een gesprekssituatie op zo'n manier dat de levensbeschouwelijke positie van iedere deelnemer aan bod kan komen.** **LUK 3: De student analyseert met het oog op de tweedegraads onderwijscontext een dialoog in het publieke domein op zo'n wijze dat het levensbeschouwelijk gehalte van de dialoog zichtbaar wordt met behulp van de volgende basisconcepten van levensbeschouwing: transcendentie-immanentie; vrijheid-onvrijheid; sacraal-profaan; tijd-eeuwigheid; angst-hoop.**
Leerwegonafhankelijke toets	**Zelfbeoordeling/reflectieverslag**
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	• **Kalsky, M. (2013). Omgaan met religieuze diversiteit. *Narthex: Tijdschrift voor levensbeschouwing en educatie 13*(1), 84-89** • **Bakker, C. (2002). Godsdiensten dialogiseren niet – mensen (eventueel) wel. *Praktische Theologie: Nederlands tijdschrift voor pastorale wetenschappen 29*(1), 17-26** • **Hamers, K. (2018). Dialogisch schrijven. In: Béneker, T. (red.). *Toekomstgericht onderwijs in de maatschappijvakken: Een vakdidactisch perspectief vanuit aardrijkskunde, economie, geschiedenis, levensbeschouwing en maatschappijleer* (pp 89-105), http://www.expertisecentrum-mmv//cms_data/Beneker_2018_Toekomstgericht_onderwijs.pdf**

	• **Prothero, S. (2011). *God is niet één: Overzicht van de grootste wereldgodsdiensten*. Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker pp. 11-38** • **Nunez, C., Nunez, R. & Popma, L. (2010). *Interculturele communicatie, van ontkenning tot wederzijdse integratie*. Assen: Van Gorcum pp. 8-17; 76-90** • **Shapiro, J. (Pr.) & Goldberg, B.Z. (Reg.). (2000). *Promises*.** • **www.nieuwwij.nl** • **https://www.kuleuven.be/thomas/page/**
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	De student kan deelnemen aan de module Levensbeschouwelijk communiceren die gegeven wordt in periode 4. Lesmateriaal is beschikbaar via de portal

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten gekoppeld aan een onderwijseenheid	
Naam onderwijseenheid	**Vakdidactiek A: Levensbeschouwing in de school**
Engelse vertaling	Teaching Methods Religious Education A: Teaching Religious Education
Plaats blok in de opleiding	Propedeuse
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**LUK 1: De student selecteert en onderbouwt leermiddelen en werkvormen voor lessen levensbeschouwing onderbouw voortgezet onderwijs uit actuele lesmethodes levensbeschouwing op zodanige wijze dat zij op basis van lesdoelen passen bij niveau en beginsituatie van een zelfgekozen groep leerlingen.** **LUK 2: De student analyseert met het oog op de tweedegraads onderwijssetting actuele lesmethodes levensbeschouwing op zodanige wijze dat zichtbaar wordt vanuit welke visie op het schoolvak de doelen, inhouden, leermiddelen en werkvormen gekozen zijn.**
Leerwegonafhankelijke toets	**Dossier**
Aanbevolen bronnen (literatuur, websites, etc.)	• **Allii, E.T. (2009). *Godsdienstpedagogiek: Dimensies en spanningsvelden*. Zoetermeer: Meinema, pp. 167-204.** • **Hamers, K. (2010). Eerst de visie, dan de methode. *Narthex: Tijdschrift voor levensbeschouwing en educatie*, *10*(1/2), 30-37.** • **Vermeer, P. (2013). Leren denken in levensbeschouwing. *Narthex: Tijdschrift voor levensbeschouwing en educatie, 13*(3), 64-69.** • **Vermeer, P. (2012). Meta-concepts, thinking skills and religious education. *British Journal of Religious Education, 34*(3), 333-347** • **(2014) Themanummer Bouwen aan concepten. *Narthex: Tijdschrift voor levensbeschouwing en educatie, 14*(3).** • **Pollefeyt, D. (2005). *Uittocht en Utopie: Een godsdienstpedagogiek voor een interreligieuze en interlevensbeschouwelijke wereld.*(*www.kuleuven.be/thomas/page/download/45264*).** • **Geurts, T. *Omgaan met bronnen*. (*www.thomgeurts.nl/omgaan-met-bronnen*).** • **Van Dijk-Groeneboer, M. et al (2020). *Handboek Vakdidactiek Levensbeschouwing & Religie*, Leven**

	leren vanuit je wortels. Te downloaden van www.expertisecentrumlervo.nl • **www.vdlginfo.nl** • **Lesmethodes Levensbeschouwing** • **Bij de opleiding op te vragen documenten**
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	De student kan Vakdidactiek A volgen, periode 2 Lesmateriaal is beschikbaar via de portal

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten gekoppeld aan een onderwijseenheid	
Naam onderwijseenheid	**Vakdidactiek B: Basisbeginselen**
Engelse vertaling	Teaching Methods Religious Education B: Basic Principles
Plaats blok in de opleiding	Propedeuse
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**LUK 1: De student ontwerpt valide toetsen op zodanige wijze dat zij passen bij de lesdoelen van een lessenserie uit een bestaande methode levensbeschouwing onderbouw voortgezet onderwijs of het op de stageschool gebruikte lesmateriaal.** **LUK 2: De student verwoordt zijn visie op de toetsbaarheid van levensbeschouwing in het voortgezet onderwijs op zodanige wijze dat hij zichtbaar maakt welke problematiek bij de toetsbaarheid van levensbeschouwing in het voortgezet onderwijs aan de orde is en op zodanige wijze dat hij valide argumenten voor zijn visie aandraagt.** **LUK 3: De student beoordeelt vakdidactische modellen levensbeschouwing voortgezet onderwijs op zodanige wijze dat hij zijn visie op het schoolvak levensbeschouwing verwoordt en onderbouwt.** **Toelichting:** **Bij het ontwerpen van toetsen dient het volgende meegenomen te worden:** • **toetsmatrijs;** • **concrete toetsen;** • **correctievoorschriften/rubric;** • **onderbouwing normering** **Te denken valt aan de volgende vakdidactische modellen:** • **model Van Gaans & Hamers;** • **basishandelingen van T. Geurts;** • **levensvragenmodel;** • **model Erricker.** • **GSM-model**
Leerwegonafhankelijke toets	**Dossier**
Aanbevolen bronnen (literatuur, websites, etc.)	• **Geerligs, T. & Van der Veen, T. (2010). *Lesgeven en zelfstandig leren*. Assen: Van Gorcum** • **Geerts, W. & Van Kralingen, R. (2016 of later). *Handboek voor leraren.* Bussum: Uitgeverij Coutinho**

	• **Schoots-Wilke. H. & Van Vroonhoven, W. (e.a.) (2011). *De kracht van de leraar: De 7 principes voor* een *rijke leeromgeving*. 's Hertogenbosch: KPC Groep.** • **Hoogeveen, P. & Winkels, J. (2011). *Het didactische werkvormenboek: Variatie en differentiatie in de praktijk*. Assen: Van Gorcum.** • **Wood, C. (2009). *The RE Teacher's Handbook.* London: Continuum, pp 77-104.** • **Cohen-Schotanus, J. (2010). *Tegenintuïtief: Rede uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van hoogleraar onderzoek van onderwijs in de medische wetenschappen:* Rijksuniversiteit Groningen.** • **Ter Avest, I. & Geurts, T. (2004). Geloven in toetsen. *Narthex: Tijdschrift voor levensbeschouwing en educatie, 4*(4), 7-11.** • **Pol, H. (2004). Portfolio in de klas bij lessen levensbeschouwing? *Narthex: Tijdschrift voor levensbeschouwing en educatie, 4*(4), 12-15.** • **Van den Berg, B. (2004). Tabbladen voor een portfolio godsdienst/levensbeschouwing. *Narthex: Tijdschrift voor levensbeschouwing en educatie, 4*(4), 16-19.** • **De Pater, J. (2013). Het toetsen van discussiëren. *Narthex: Tijdschrift voor levensbeschouwing en educatie, 13*(3), 78-84.** • **Hamers, K. (2016). Leerlingen motiveren? Toets formatief… *Narthex: Tijdschrift voor levensbeschouwing en educatie 16(4),* 5-10.** • **Visser, T. (2016). Zinvol Toetsen. Pleidooi voor gematigd summatief en geregeld formatief toetsen. *Narthex: Tijdschrift voor levensbeschouwing en educatie* 16 (4), 11-14.** • **Ter Avest, I. (2016). "Het liedje gaat over de zin van het leven". Over formatief toetsen van levensbeschouwelijke vorming. In: *Narthex: Tijdschrift voor levensbeschouwing en educatie 16(4),* 24-30** • **Van Dijk-Groeneboer, M. et al (2020). *Handboek Vakdidactiek Levensbeschouwing & Religie*, Leven leren vanuit je wortels. Te downloaden van www.expertisecentrumlervo.nl** • **Methodes Levensbeschouwing**
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	De student kan de module Vakdidactiek B volgen. Lesmateriaal is beschikbaar via de portal

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten gekoppeld aan een onderwijseenheid	
Naam onderwijseenheid	**Filosofie en ethiek**
Engelse vertaling	**Philosophy and Ethics**
Plaats blok in de opleiding	Hoofdfase 1
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**LUK 1: De student kan actuele grote westerse wijsgerig-ethische tradities (zoals aangegeven in de kennisbasis) en hun levensbeschouwelijke achtergrond verwoorden met het oog op de tweedegraads onderwijscontext.** **LUK 2: De student kan binnen de schoolcontext actuele ethische vraagstukken analyseren en evalueren vanuit meerdere wijsgerig-ethische tradities op zo'n manier dat de uitkomst van de evaluatie omgezet kan worden in handelingsvoorstellen.** **Toelichting: bij wijsgerig-ethische tradities kan gedacht worden aan deugden-, gevolgen, plichten- en differentie-ethiek; onder schoolcontext wordt verstaan zowel de klas, als team, management en ouders.**
Leerwegonafhankelijke toets	**Casustoets met open vragen**
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	• **Van Hees, M., Nys, T., & Robeyns, I. (Red.). *Basisboek ethiek*. Amsterdam: Boom.** • **Rebel. F. (red.). *Basisboek wijsgerige ethiek.* Leusden: ISWV.**
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	De student kan de lessen Filosofie en ethiek volgen (periode 1). Lesmateriaal is beschikbaar via de portal

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten gekoppeld aan een onderwijseenheid	
Naam onderwijseenheid	**Christendom: leer en leven**
Engelse vertaling	**Christianity: Doctrine and Live**
Plaats blok in de opleiding	Hoofdfase 1
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**LUK 1: De student kan met het oog op het tweedegraads onderwijsveld conform de kennisbasis voorbeelden geven van de geschiedenis van de wisselwerking tussen politiek, het publieke leven en christelijke tradities.** **LUK 2: De student kan met het oog op het tweedegraads onderwijsveld conform de kennisbasis voorbeelden geven van de impact en het belang van tradities en culturen bij het formuleren van zaken van christelijke dogma's en moraal.** **LUK 3: De student kan met het oog op het tweedegraads onderwijsveld conform de kennisbasis voorbeelden geven van ontwikkelingen in de Nederlandse kerkelijke situatie.**
Leerwegonafhankelijke toets	**Beroepsproduct: de student stelt ten behoeve van het tweedegraads onderwijsveld een tentoonstelling samen over de geschiedenis van de christelijke traditie en verantwoordt deze in een catalogus**
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	• **MacCulloch, D. (2009). *A History of Christianity. The first Three Thousand Years*. London: Penguin.** • **Van Eijnatten, J., & Van Lieburg, F. (2006). *Nederlandse religiegeschiedenis*. Hilversum: Verloren.**
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	De student kan deelnemen aan de module Christendom: leer en leven (periode 2). Cursusmateriaal is beschikbaar via de portal

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten gekoppeld aan een onderwijseenheid	
Naam onderwijseenheid	**Geschiedenis van de filosofie na 1500**
Engelse vertaling	**History of Philosophy after 1500**
Plaats blok in de opleiding	Hoofdfase 1
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**LUK 1: De student heeft een globaal besef van de historische context waarbinnen de filosofie zich ontwikkelt na 1500.** **LUK 2: De student beschrijft met het oog op de tweedegraads onderwijssetting de belangrijkste kenmerken van de belangrijkste stromingen in de filosofie na 1500, daarbij verwijzend naar de specifieke denkbeelden van en bijzondere verschillen tussen de belangrijkste stromingen, in het algemeen de moderne, laatmoderne en postmoderne filosofie.** **LUK 3: De student analyseert de belangrijkste kenmerken van de belangrijkste stromingen in filosofie na 1500 zoals omschreven aan de hand van haar epistemische, ethische, metafysische en politieke dimensies, en kan deze analyse illustreren met eenvoudige voorbeelden.** **LUK 4: De student formuleert op basis van de analyses bij LUK 1, 2, 3 toepassingsmogelijkheden binnen zijn beroepscontext.**
Leerwegonafhankelijke toets	**Beroepsproduct**
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	• **Drosterij, G. (2020). *Een geschiedenis van de Westerse filosofie: Klassieke filosofie na 1500.* Rotterdam: (z.u.)**
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	De student kan deelnemen aan de module Geschiedenis van de filosofie na 1500. Cursusmateriaal is beschikbaar via de portal.

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten gekoppeld aan een onderwijseenheid	
Naam onderwijseenheid	**Interlevensbeschouwelijk dialogiseren**
Engelse vertaling	Interreligious Dialogue
Plaats blok in de opleiding	Hoofdfase 1
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**LUK 1: De student reflecteert op een interlevensbeschouwelijke dialoog waaraan hij heeft deelgenomen en die hij heeft gefaciliteerd voor leerlingen in het tweedegraads onderwijsgebied op zodanige wijze dat hij zijn eigen rol en verantwoordelijkheid evalueert.** **LUK 2: De student reflecteert op een interlevensbeschouwelijke dialoog waaraan hij heeft deelgenomen en die hij heeft gefaciliteerd voor leerlingen in het tweedegraads onderwijsgebied op zodanige wijze dat hij in zijn reflectie minimaal twee verschillende visies betrekt uit de vakliteratuur over de mogelijkheden en onmogelijkheden van interlevensbeschouwelijke dialoog in de school.**
Leerwegonafhankelijke toets	**Dossier**
Aanbevolen bronnen (literatuur, websites, etc.)	• **Prothero, S. (2011). *God is niet één: Overzicht van de grootste godsdiensten.* Amsterdam: Bert Bakker pp. 11-38** • **Moyaert, M. (2011). *Leven in Babelse tijden: De noodzaak van een interreligieuze dialoog*. Zoetermeer: Klement** • **Kalsky, M. (2013). Omgaan met religieuze diversiteit. *Narthex: Tijdschrift voor levensbeschouwing en educatie, 13*(1), 84-89** • **Kalsky, M. (Red.) (2013). *Alsof ik thuis ben, samenleven in een land vol verschillen.* Almere: Parthenon** • **De Jong, A. (2012). Van elkaar leren: Over doelen en doeloriëntaties van interreligieus leren opgehaald van website: Handelingen, Tijdschrift voor praktische theologie en religiewetenschap www.handelingen.com/detailed-news/article/van-elkaar-leren.html** • **Nunez, C., Nunez, R., & Popma, L. (2010). *Interculturele communicatie, Van ontkenning tot wederzijdse integratie.* Assen: Van Gorcum, pp. 8-17; 68-90** • **Roebben, B. (2015), *Inclusieve godsdienstpedagogiek, grondlijnen voor levensbeschouwelijke vorming*. Leuven/Voorburg: Acco**

	• **Sociaal en Cultureel Planbureau (2014), *Geloven binnen en buiten verband: Godsdienstige ontwikkelingen in Nederland.* Den Haag: SCP** • **Hamers, K. (2018). Dialogisch schrijven: Levensbeschouwing. In: T. Béneker (Red). *Toekomstgericht onderwijs in de maatschappijvakken: Een vakdidactisch perspectief vanuit aardrijkskunde, economie, geschiedenis, levensbeschouwing en maatschappijleer (pp. 89-105)* http://www.expertisecentrum-mmv//cms_data/Beneker_2018_Toekomstgericht_onderwijs.pdf** • **Van Dijk-Groeneboer, M. et al (2020). *Handboek Vakdidactiek Levensbeschouwing & Religie*, Leven leren vanuit je wortels. Te downloaden van www.expertisecentrumlervo.nl** • **www.vdlginfo.nl**
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	Module Interlevensbeschouwelijk dialogiseren. Lesmateriaal is beschikbaar via de portal

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten gekoppeld aan een onderwijseenheid	
Naam onderwijseenheid	**Heilige teksten**
Engelse vertaling	**Holy Scriptures**
Plaats blok in de opleiding	Hoofdfase 1
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**LUK 1: De student analyseert en verklaart met het oog op de tweedegraads onderwijscontext, heilige teksten van de vijf wereldreligies, zoals beoogd in de kennisbasis, met behulp van zowel de historisch-kritische als de hermeneutisch methode, recht doende aan de inwendige normativiteit van de tekst.** **LUK 2: De student bepaalt zijn positie tot de geanalyseerde heilige teksten door zijn eigen normativiteit te confronteren met de inwendige normativiteit van de tekst.** **Toelichting: onder de vijf wereldreligies wordt verstaan boeddhisme, hindoeïsme, christendom, jodendom en islam.**
Leerwegonafhankelijke toets	**Dossier**
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	• **Bijbel in meerdere gangbare vertalingen).** • **Leemhuis, F. (vertaler). (2014). *De Koran*. Houten: Spectrum.** • **De Breet, J. & Janssen, R. (2011). *Aldus sprak de Boeddha: Bloemlezing uit de Pali-canon* (2e ed.). Nieuwerkerk a/d IJssel, Nederland: Asoka.** • **Comte, F. (1995). *De heilige boeken*. (z.p.): Prisma** • **Van Overbeeke-Rippen, F. (e.a.) (2010). *Woord zoekt woord: Joden, christenen en moslims in gesprek over teksten en tradities*. Deventer: Ankh-Hermes.**
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	De student kan deelnemen aan de module Heilige teksten (periode 3). Cursusmateriaal is beschikbaar via de portal

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten gekoppeld aan een onderwijseenheid	
Naam onderwijseenheid	**Oosterse religies en spiritualiteit**
Engelse vertaling	**Eastern Religions and Spirituality**
Plaats blok in de opleiding	Hoofdfase 1
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**LUK 1: De student verklaart met het oog op de tweedegraads onderwijssetting verschijningsvormen van oosterse religies binnen een historisch en religiewetenschappelijk perspectief op een zodanige wijze dat de kernbegrippen van deze levensbeschouwelijke stromingen, zoals geformuleerd in de Kennisbasis Godsdienst/Levensbeschouwing, gebruikt en geduid worden.** **LUK 2: De student selecteert en analyseert met het oog op de tweedegraads onderwijssetting verschillende actuele voorbeelden van de in LUK 1 geformuleerde verschijningsvormen op zodanige wijze dat duidelijk wordt welke uitdagingen door volgelingen van de oosterse religies in de moderne tijd worden ondervonden en welke antwoorden zij formuleren op die uitdagingen.**
Leerwegonafhankelijke toets	**Kennistoets met open vragen**
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	• **Oxtoby, W.G., Amore, R.C., Hussain, A. & Segal, F.A. (ed.) (2015). *A Concise Introduction to World Religions* (3e rev. ed.), Oxford: Oxford University Press**
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	Deelname aan de module Oosterse religies en spiritualiteit (periode 3). Studiemateriaal is beschikbaar via de portal

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten gekoppeld aan een onderwijseenheid	
Naam onderwijseenheid	**Interculturele Theologie**
Engelse vertaling	**Intercultural Theology**
Plaats blok in de opleiding	Hoofdfase 1
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**LUK 1: De student kan met het oog op de tweedegraads onderwijscontext in grote lijnen de ontwikkeling schetsen van de wording van de theologie in de oudheid, middeleeuwen en moderne tijd en kan daarmee relevante theologische inzichten selecteren voor de doelgroep.** **LUK 2: De student kan de samenhang van en interactie tussen christelijke mystiek en andere mystieke culturen beschrijven vanuit de vraag naar de mogelijkheden en de beperkingen van de westers-christelijke denkwijze in dezen.** **LUK 3: De student kan de inhouden uit LUK 1 en LUK 2 confronteren met zijn eigen levensbeschouwelijke positie.** **LUK 4: De student kan voor de inhouden uit LUK 1, 2 en 3 toepassingsmogelijkheden noemen binnen zijn beroepscontext.** **Toelichting:** **Bij "andere mystieke culturen" (LUK 2) kan gedacht worden aan culturen uit het atheïsme, uit het nabij en verder weg gelegen Oosten en uit Afrika**
Leerwegonafhankelijke toets	**Essay**
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	• **Ten Kate, L, & Poorthuis, M. (Reds.). (2017). *25 Eeuwen theologie: teksten, toelichtingen*. Amsterdam: Boom**
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	Deelname aan de module Interculturele Theologie, periode 4

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten gekoppeld aan een onderwijseenheid	
Naam onderwijseenheid	**Vakdidactiek C: Ontwerpen van lesmaterialen; Mens en maatschappij**
Engelse vertaling	**Teaching Methods Religious Education C: Constructing Lessons in Religious Education**
Plaats blok in de opleiding	Hoofdfase 1
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**LUK 1: De student ontwerpt, bereidt voor en voert leeractiviteiten Levensbeschouwing uit voor een zelf gekozen groep leerlingen in het tweedegraads onderwijsgebied op zodanige wijze dat zichtbaar wordt dat de leeractiviteiten ontworpen zijn vanuit een visie op inhoud en didactiek van het vak en op zodanige wijze dat zichtbaar wordt dat in ontwerp, voorbereiding en uitvoering rekening gehouden wordt met de doelgroep** **LUK 2: De student evalueert leerproces en leeropbrengsten van door hem zelf ontworpen, voorbereide en uitgevoerde leeractiviteiten voor leerlingen in het tweedegraads onderwijsgebied op zodanige wijze dat een relatie gelegd wordt met het door hem zelf gekozen vakdidactisch model.** **LUK 3: De student omschrijft zijn eigen positie als docent levensbeschouwing voor het tweedegraadsgebied binnen het leergebied mens en maatschappij op zodanige wijze dat verwezen wordt naar literatuur over het leergebied mens en maatschappij.**
Leerwegonafhankelijke toets	**Beroepsproduct**
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	• **T. Béneker (Red.). (2018). *Toekomstgericht onderwijs in de maatschappijvakken: Een vakdidactisch perspectief vanuit aardrijkskunde, economie, geschiedenis, levensbeschouwing en maatschappijleer* (pp. 89-105). (*http://www.expertisecentrum-mmv.nl/cms_data/Beneker_2018_Toekomstgericht_onderwijs.pdf*).** • **Baumfield, V. (2002). *Thinking through Religious Education*. Cambridge: Black Bear Press** • **Wood, C. (2009). *The RE Teacher's Handbook*. London: Continuum.** • **Hoogeveen, P. & Winkels, J. (2014). *Het didactische werkvormenboek: Variatie en differentiatie in de praktijk*. Assen: Van Gorcum.** • **Van Boxtel, C. (e.a.). (2009). *Vakintegratie in de mens- maatschappijvakken.* Amsterdam: LEMM**

	• **Klaasen, C., & Vreugdenhil, B. (2011). *Godsdienst en vakkenintegratie.* Nijmegen: Vakgroep sociologie RU** • **Van Dijk-Groeneboer, M. et al (2020). *Handboek Vakdidactiek Levensbeschouwing & Religie*, Leven leren vanuit je wortels. Te downloaden van www.expertisecentrumlervo.nl** • **Artikelen uit Narthex** • **www.vdglinfo.nl** • **Methodes levensbeschouwing en Mens- en maatschappijvakken**
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	Deelname aan de module Vakdidactiek C, periode 2, 3 en 4

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten gekoppeld aan een onderwijseenheid	
Naam onderwijseenheid	**Jodendom en islam: verleden en heden**
Engelse vertaling	Judaism and Islam: Past and Present
Plaats blok in de opleiding	hoofdfase 2
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**LUK 1: De student beschrijft met het oog op de tweedegraads onderwijssetting verschijningsvormen van jodendom en islam vanuit een historisch perspectief op zodanige wijze dat de kernbegrippen van deze levensbeschouwelijke stromingen zoals geformuleerd in de Kennisbasis Godsdienst/Levensbeschouwing aan de orde komen.** **LUK 2: De student selecteert en analyseert met het oog op de tweedegraads onderwijssetting verschillende actuele voorbeelden van jodendom en islam op zodanige wijze dat duidelijk wordt welke uitdagingen door volgelingen van jodendom en islam in de moderne tijd worden ondervonden en hoe ze hiermee omgaan.** **LUK 3: De student beoordeelt met het oog op de tweedegraads onderwijssetting twee zelfgekozen hedendaagse vormgevingen aan traditionele bronnen uit jodendom en islam op zodanige wijze dat hij de relatie tussen vorm en inhoud betrekt en op zodanige wijze dat hij aandacht besteedt aan zowel de historische context als de Wirkungsgeschichte van de traditionele bron.**
Leerwegonafhankelijke toets	**Kennistoets met open vragen**
Aanbevolen bronnen (literatuur, websites, etc.)	• **Ten Kate L. & Poorthuis, M (2017), *25 Eeuwen theologie*. Amsterdam: Uitgeverij Boom** • **Oxtoby, W.G., Amore, R.C., Hussain, A. & Segal, F.A. (Ed.) (2015). *A Concise Introduction to World Religions* (3e rev. ed.), Oxford: Oxford University Press** • **Prothero, S. (2011). *God is niet één: Overzicht van de grootste wereldgodsdiensten*. Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker** • **Shapiro, J. (Pr.) & Goldberg, B.Z. (Reg.). (2000). *Promises*.** • **Bijbel (bij voorkeur Willibrordvertaling vanaf 1995)** • **Leemhuis, F. (vertaler: 2014), *De Koran*. Houten: Spectrum**

Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	De student kan deelnemen aan de module jodendom en islam: verleden en heden die in periode 1 van studiejaar 2020-2021 wordt aangeboden.

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten gekoppeld aan een onderwijseenheid	
Naam onderwijseenheid	**Ethiek: levensbeschouwing en burgerschap**
Engelse vertaling	**Ethics: ideology and civics**
Plaats blok in de opleiding	Hoofdfase 2
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**LUK 1: De student beschrijft met het oog op de tweede-graads onderwijscontext verschillende opvattingen van burgerschap.** **LUK 2: De student analyseert de verschillende visies op burgerschap op achterliggende levensbeschouwelijke en ethische achtergronden.** **LUK 3: De student analyseert met behulp van de in LUK 1 en 2 benoemde opvattingen maatschappelijke vraag-stukken op zo'n manier dat de politieke implicaties van het gebruik van de verschillende opvattingen duidelijk worden.** **LUK 4: De student formuleert op basis van de analyse bij LUK 3 toepassingsmogelijkheden binnen zijn be-roepscontext.**
Leerwegonafhankelijke toets	**Beroepsproduct**
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	• **Hamers, K.(2020). Over het basiscurriculum en de vrijheid van onderwijs: een complexe relatie. Narthex: Tijdschrift voor levensbeschouwing en educatie *20*(1), 69-74.** • **Savater, F. (2013). *Vrijheid, gelijkheid, burger-schap*. Utrecht: Bijleveld.** • **Akkerman, S. (2016). *Het klopt wel maar het deugt niet: De maatschappelijke moraal in het nauw*. Rotterdam: Lemniscaat.** • **Eidhof, B. (2019). *Handboek burgerschapsonder-wijs voor het VO*. Den Haag: ProDemos.** • **Kooij, J. van de. (z.d.). *Aan de slag met burger-schapsonderwijs.* Woerden: Verus.**
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	De student kan deelnemen aan de module Ethiek: levensbeschouwing en burgerschap (periode 2). Cursusmateriaal is beschikbaar via de portal

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten gekoppeld aan een onderwijseenheid	
Naam onderwijseenheid	**Hedendaagse theologie en humanistiek**
Engelse vertaling	**Contemporary theology and humanistics**
Plaats blok in de opleiding	Hoofdfase 2
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**LUK 1: De student analyseert met het oog op de context van het tweedegraads onderwijsveld zinbehoeften in de hedendaagse samenleving op zo'n manier dat de uitdaging voor een theologische benadering van de actualiteit zichtbaar wordt.** **LUK 2: De student beoordeelt verschillende manieren om theologisch te reflecteren op de samenleving met het oog op de mate waarin deze benaderingen recht doen aan de zinbehoeften binnen de hedendaagse samenleving, voor zover deze binnen het tweedegraads onderwijsveld zichtbaar worden.** **LUK 3: De student beoordeelt met het oog op het tweedegraads onderwijsveld in hoeverre moderne verbeeldingen van zin een adequate hermeneutisering van traditionele verbeeldingen zijn op z'n manier dat de zeggingskracht van de moderne verbeeldingen voor zijn leerlingen zichtbaar wordt.**
Leerwegonafhankelijke toets	**Essay**
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	• **Borgman, E. (2020).** ***Alle dingen nieuw I: Inleiding en Invocatio: Een theologische visie voor de 21ste eeuw.*** **Kampen: Kok.** • **Alma, H. (2020).** ***Het verlangen naar zin: De zoektocht naar resonantie in de wereld.*** **Utrecht: Ten Have.**
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	De student kan deelnemen aan de module Hedendaagse theologie en humanistiek (periode 3). Cursusmateriaal is beschikbaar via de portal

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten gekoppeld aan een onderwijseenheid	
Naam onderwijseenheid	**Godsdienstpsychologie en godsdienstsociologie**
Engelse vertaling	Psychology and Sociology of Religion
Plaats blok in de opleiding	Hoofdfase 2
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**LUK 1: De student analyseert met het oog op de tweedegraads onderwijssetting actuele discussies over de positie van religie/levensbeschouwing binnen de maatschappij vanuit een godsdienstpsychologisch perspectief op zodanige wijze dat de inhouden van godsdienstpsychologie zoals deze zijn beschreven in de Kennisbasis Godsdienst/Levensbeschouwing aan de orde komen.** **LUK 2: De student analyseert met het oog op de tweedegraads onderwijssetting actuele discussies over de positie van religie/levensbeschouwing binnen de maatschappij vanuit een godsdienstsociologisch perspectief op zodanige wijze dat de inhouden van godsdienstsociologie zoals deze zijn beschreven in de Kennisbasis Godsdienst/Levensbeschouwing aan de orde komen.**
Leerwegonafhankelijke toets	**Kennistoets met open vragen**
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	• **Hart, J. de (2014),** ***Geloven binnen en buiten verband: Godsdienstige ontwikkelingen in Nederland.*** **Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.** • **Dekker, G. & Stoffels, H.C. (2011).** ***Godsdienst en samenleving: Een introductie in de godsdienstsociologie*** **(9de druk). Kampen: Kok.** • **Van Hoof, J. & Van Ruysseveldt, J. (Red.) (2004).** ***Sociologie en de moderne samenleving: Maatschappelijke veranderingen van de industriële omwenteling tot in de 21ste eeuw*** **(6de druk). Amsterdam: Boom.** • **Beckford, J. A. (2008).** ***Social theory and religion*****. Cambridge: Cambridge University Press.** • **Van Saane, J. (2011).** ***Religie is zo gek nog niet: Een introductie in de godsdienstpsychologie*** **(2de druk). Utrecht: Ten Have.** • ***Kennisbasis Godsdienst en Levensbeschouwing*****. (*https://www.10voordeleraar.nl/documents//kennisbases_2017_tweedegraads/Kennisbasis%20Godsdienst%20en%20Levensbeschouwing%20-%20pdf-versie%20november%202017.pdf*).**

Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	De student kan deelnemen aan de module Godsdienstpsychologie en godsdienstsociologie. Lesmateriaal is beschikbaar via de portal.

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten gekoppeld aan een onderwijseenheid	
Naam onderwijseenheid	**Vakdidactiek D: Godsdienstpedagogiek en ontwerpen van onderwijs**
Engelse vertaling	Teaching Methods Religious Education D: Pedagogy of Religion and Curriculum Development
Plaats blok in de opleiding	Hoofdfase 2
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**LUK 1: De student ontwerpt, bereidt voor en voert samenhangende leeractiviteiten of een lessenreeks Levensbeschouwing uit voor een zelf gekozen groep leerlingen in het tweedegraads onderwijsgebied op zodanige wijze dat zichtbaar wordt dat bij het ontwerp gebruik gemaakt is van een erkend ontwerpmodel.** **LUK 2: De student evalueert leerproces en leeropbrengsten van deze door hem zelf ontworpen, voorbereide en uitgevoerde samenhangende leeractiviteiten of lessenreeks voor leerlingen in het tweedegraads onderwijsgebied op zodanige wijze dat een relatie gelegd wordt met een door hem zelf gekozen vakdidactisch model.** **LUK 3: De student verantwoordt zijn onderwijsontwerp en de daarin gemaakte godsdienstpedagogische keuzes op zodanige wijze dat zichtbaar wordt wat zijn visie op godsdienstpedagogiek is in confrontatie met minimaal een andere godsdienstpedagogische positie.** **Toelichting:** **Een erkend ontwerpmodel is bijvoorbeeld de ontwerpcyclus van Hoobroekcx en Haak.**
Leerwegonafhankelijke toets	**Beroepsproduct**
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	• **Hoobroeckx, F., & Haak, E. (2002). *Onderwijskundig ontwerpen: Het ontwerp als basis voor leermiddelenontwikkeling.* Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghem.** • **Roebben, B. (2015). *Inclusieve godsdienstpedagogiek: Grondlijnen voor levensbeschouwelijke vorming*. Leuven/Den Haag: Acco.** • **Allii, E.T. (2009). *Godsdienstpedagogiek: Dimensies en spanningsvelden*. Zoetermeer: Meinema**

	• **Reijn. M.L. & Visser, T (Red.) (2011). *Handleiding Vakleerplan Godsdienst/Levensbeschouwing*. Woerden. (*https://www.verus.nl/sites/www.verus.nl/files/downloads/handleiding_vakleerplan_gl.pdf*).** • **Van Swetselaar, R., & Visser, T. (Red.) (2011). *Leerlingcompetenties Godsdienst/Levensbeschouwing.* Woerden. (*https://www.verus.nl/sites/www.verus.nl/files/downloads/leerlingcompetenties_gl.pdf*).** • **Van Dijk-Groeneboer, M. et al (2020). *Handboek Vakdidactiek Levensbeschouwing & Religie*, Leven leren vanuit je wortels. Te downloaden van www.expertisecentrumlervo.nl** • **Artikelen uit Narthex.** • **Zie ook de aanbevolen literatuur Vakdidactiek C: Ontwerpen van lesmaterialen.**
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	De student kan deelnemen aan de module Vakdidactiek D, periode 1 en 2

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten gekoppeld aan een onderwijseenheid	
Naam onderwijseenheid	**Voorbereiden op afstuderen**
Engelse vertaling	Preparing for Research
Plaats blok in de opleiding	Hoofdfase 2
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**LUK 1: De student formuleert een voor hem relevante vakdidactische uitdaging in zijn tweedegraads beroepspraktijk.** **LUK 2: De student stelt een plan van aanpak op dat hem in staat stelt om** • **vanuit een ervaren vakdidactische uitdaging tot een serie van leeractiviteiten te komen,** • **op basis van behoeften-/contextanalyse,** • **met inachtneming van relevante beroepsgerelateerde en wetenschappelijke inzichten,** • **om op basis van gericht verzamelde en geanalyseerde data deze leeractiviteiten te evalueren en waar nodig bij te stellen.**
Leerwegonafhankelijke toets	**Beroepsproduct**
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	**Voor het vakspecifieke deel kan gebruik worden gemaakt van :** • **Van Dijk-Groeneboer, M. et al (2020). *Handboek Vakdidactiek Levensbeschouwing & Religie*, Leven leren vanuit je wortels. Te downloaden van www.expertisecentrumlervo.nl** **Daarnaast worden de volgende bronnen aanbevolen:** • **Atkins, N., & Lemov, D. (2014). *Teach like a champion 2.0.* Hoboken (NJ): John Wiley & Sons Inc.** • **Biemond, B., Bos-Horstink, M., Soeting, J., Sugito, A., & Uil-Hoogerwaard, W. (2015). *Toetskwaliteit in de praktijk: Hoe maak ik goede toetsen met gesloten en open vragen?* Wilp: Teelen kennismanagement.** • **Boele, K. (2015). *Onderwijsheid (terug naar waar het echt om gaat)*. Utrecht: Klement.** • **Bolle, T., & Van Meelis, I. (2017). *Taalbewust beroepsonderwijs*. Bussum: Coutinho** • **Castelijns, J., Ros, A., Van Loon, A., & Verbeeck, K. (2014). *Gemotiveerd leren en lesgeven*. Bussum: Coutinho.**

	• **Créton, H. A., Wubbels, T. H., & Hermans, J. J. (1988). *Wanorde, 'T kan verkeren.* Utrecht: Uitgeverij W.C.C.** • **De Lange, R., Schuman, H., & Montesano Montessori, N. (2016). *Praktijkgericht onderzoek voor reflectieve professionals*. Antwerpen: Garant.** • **Geerts, W., Postma, W., & Van Balen, J. (2014). *Praktijkboek voor leraren*. Bussum: Coutinho.** • **Gerritsma, A., De Haan, H., Mitzschke, M., Van der Veen, Y., & Den Hollander, I. (2013). *Onderzoekvaardig in onderwijs*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.** • **Hajer, M., & Meestringa, T. (2015). *Handboek taalgericht vakonderwijs*. Bussum: Coutinho** • **Hoobroeckx, F., & Haak, E. (2002). *Onderwijskundig ontwerpen*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.** • **Kaldenbach, H. (2011). *Machomannetjes*. Amsterdam: Prometheus**
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	De student kan deelnemen aan de module Voorbereiden op afstuderen (periode 3). Cursusmateriaal is beschikbaar via de portal

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten	
Naam eenheid van leeruitkomst	**APV (Algemene professionele vorming) 1: De basis van het lesgeven**
Engelse vertaling	General Professional Training 1: The fundamentals of teaching
Blok	Pedagogisch bekwaam Propedeuse
EC	5
Leeruitkomsten + toelichting	LUK1: De student ontwerpt een les rekening houdend met de context, werkvormen, lesdoelen en (digitale) onderwijsleermiddelen en hij onderbouwt deze les vanuit leertheorieën, visies op leren en visies op intelligentie zoals beschreven in de generieke kennisbasis bachelor voor het tweedegraads gebied. LUK2: De student analyseert een zelf ontworpen en uitgevoerde les vanuit theoretische concepten zoals beschreven in de generieke kennisbasis bachelor voor het tweedegraads gebied. Daaropvolgend reflecteert hij op zijn professioneel handelen waarbij hij de feedback van anderen op navolgbare en kritisch-reflectieve wijze betrekt. LUK3: De student beschrijft het Nederlandse onderwijsstelsel en verschillende onderwijsconcepten van vroeger en nu gerelateerd aan maatschappelijke ontwikkelingen en zijn eigen onderwijsovertuigingen binnen het tweedegraads gebied. Zie voor toelichting de opleidingssite.
Leerwegonafhankelijke toets	Dossier
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	Bronnen die bronnen die bij het aangeboden onderwijs gebruikt worden: Competentiekaart. Tilburg: Fontys Hogescholen Ettekoven, S. & Hooiveld, J. (2015). *Leren en onderwijzen*. Noordhoff Geerts, W. & Kralingen, R. Van, (2016). *Handboek voor leraren.* Bussum: Coutinho. Hoofdstuk 1, 2, 3, 9, 11 Gids voor ouders en verzorgers van het voortgezet onderwijs (2015-2016).nGeraadpleegd op 11 juli 2017 via www.rijksoverheid.nl Slooter, M. (2018). *De zes rollen van de leraar.* Huizen: Uitgeverij Pica.

Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	Zie voor de studiewijzer van APV1 De basis van het lesgeven de opleidingssite.

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten

Naam eenheid van leeruitkomst	**APV2: Ontwikkelingspsychologie**
Engelse vertaling	GPT2: Developmental psychology
Blok	Pedagogisch Bekwaam Propedeuse
EC	5
Leeruitkomsten + toelichting	LUK 1: De student verklaart het handelen van leerlingen vanuit verschillende perspectieven te weten: diens overtuigingen, biologische factoren, verschillende ontwikkelingstheorieën en culturele aspecten zoals beschreven in de generieke kennisbasis bachelor van het tweedegraads gebied. Vanuit deze verklaring beargumenteert hij zijn eigen handelen of zijn voornemen tot een bepaalde wijze van handelen. Zie voor toelichting de opleidingssite.
Leerwegonafhankelijke toets	Dossier
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	Bronnen die bronnen die bij het aangeboden onderwijs gebruikt worden: Duckworth, A.L., & Seligman, M.E.P. (2005). *Self-discipline outdoes IQ in predictin academic performance of adolescents*. Psychological Science, 16, 939-944. Evers, M. (2014). *Hoe voorbeeldig moet een leraar op zondag zijn?* Verkregen op www.limburger.nl op 30-6-2015 Geerts., W. & Kralingen, R. Van (2016). *Handboek voor leraren.* Bussum, Nederland: Coutinho. Güven, H. (2015), Zijn pubers met een Turkse en Marokkaanse achtergrond anders dan hun autochtone Nederlandse leeftijdsgenoten? Verkregen op www.onderwijsweb.hu.nl op 13-07-2015 Korthagen, F. & Vasalos. *Kwaliteit van binnenuit als sleutel voor professionele ontwikkeling.* Tijdschrift voor lerarenopleiders, 28, 1, 17-23. Nelis, H. & Sark, van, Y. (2014). *Puberbrein binnenstebuiten.* Utrecht/Antwerpen: Kosmos uitgevers. Sanderse, W., Grinsven, V. & Valk, R. (2015). *Leraar, rolmodel of moraalridder?* Vantwaalftotachtien April 2015.

	Sanderse, W. (2014). Leraren en hun voorbeeldfunctie in de morele vorming van kinderen. *Streven: cultureel-maatschappelijk maandblad* 81(6), 565-571 . Schuit, H., Vrieze, de, I. & Sleegers, P. (2011). *Leerlingen motiveren: een onderzoek naar de rol van leraren.* Open Universiteit Heerlen, Ruud de Moor Centrum. Teitler, P. (2017). *Lessen in orde.* Bussum, Nederland: Coutinho. Van der Wal, J & De Wilde, J (2017). *Identiteitsontwikkeling en leerlingbegeleiding.* Bussum: Coutinho. Hoofdstuk 2, 3 en 4. Vansteenkiste, M., Sierens, E., Soenens, B. & Lens, W. (2007). *Willen, moeten en structuur in de klas: over het stimuleren van een optimaal leerproces.* Katholieke universiteit Leuven. Witzel, B.S., Mercer, C.D. (2003). *Using Rewards to Teach Students with Disabilities; Implications for Motivation*. Remedial and Special Education, 24, 2, 88-96.
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	Zie voor de studiewijzer van APV2 Ontwikkelingspsychologie de opleidingssite.

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten	
Naam eenheid van leeruitkomst	**Professioneel Handelen Hoofdfase 1**
Engelse vertaling	Professional Skills
Plaats blok in de opleiding	Professioneel bekwaam Hoofdfase 1
EC	10 EC
Leeruitkomsten Professioneel Handelen Hoofdfase 1	• De student ontwerpt leeractiviteiten voor leerlingen in het tweedegraads gebied, voert deze uit en reflecteert op het leerproces en leeropbrengsten, gebruikmakend van enkele werkvormen en volgens een gestructureerde opbouw van de lesstof. • De student creëert een veilig, ondersteunend en stimulerend leerklimaat voor zijn leerlingen en levert hiermee een bijdrage aan de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van zijn leerlingen. • De student handelt en communiceert respectvol vanuit zijn professionele rol naar leerlingen, collega's en medestudenten, vanuit zijn eigen kennis en opvattingen over onderwijs en respecteert hierbij de opvattingen van anderen. • De student geeft richting en vorm aan de ontwikkeling van zijn onderwijspedagogisch, vakdidactisch en vakinhoudelijk handelen als professional op een planmatige manier op basis van een leerwerkplan en reflecteert hierbij op het eigen handelen onderbouwd vanuit zelfreflectie en feedback van anderen.
Leerwegonafhankelijke toets	De student maakt een portfolio met daarin bewijslast om de leeruitkomsten aan te tonen. Op basis van het portfolio wordt een eindgesprek georganiseerd tussen student, instituutsopleider (IO), werkplekbegeleider (WPB) en/of schoolopleider (SO). De werkplekbegeleider/schoolopleider heeft een adviserende rol bij de beoordeling. De instituutsopleider is examinator en beoordeelt. De eindbeoordeling vindt plaats op grond van de lesbezoeken (of video's), de tussenevaluatie, het stageportfolio en het eindgesprek.
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	Voor meer informatie over het werkplekleren en de stages kun je hier terecht: https://connect.fontys.nl/instituten/flot/Stage/Paginas/Home.aspx
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	Studenten deeltijd die het FLEX programma volgen wordt bij de intake bepaalt welke stages voor hen gelden. Dat wordt vastgelegd in de onderwijsovereenkomst. Een deeltijdstudent mag altijd starten met een stage, ongeacht welke periode. De stage dient wel aangemeld te worden in SAS+, zodat een IO-er gekoppeld kan worden.

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten	
Naam eenheid van leeruitkomst	**APV3: Klassenmanagement**
Engelse vertaling	GPT3: Classroom management
Blok	Pedagogisch Bekwaam Hoofdfase 1
EC	5
Leeruitkomsten+ toelichting	LUK1: De student beargumenteert hoe hij een klassenklimaat kan creëren waarin leerlingen zich veilig kunnen ontwikkelen tot sociale, competente en zelfstandige mensen en/of beroepsbeoefenaars aan de hand van de kernconcepten zoals beschreven in de generieke kennisbasis bachelor in het tweedegraads gebied. LUK2: De student analyseert praktijkvoorbeelden inzake klassenmanagement met de daarbij behorende leerkrachtinterventies op basis van de kernconcepten zoals beschreven in de generieke kennisbasis bachelor van het tweedegraads gebied. LUK3: De student observeert en analyseert groepsprocessen in de klas en onderbouwt hoe deze processen positief beïnvloed kunnen worden vanuit groepsdynamische processen zoals beschreven in de generieke kennisbasis bachelor van het tweedegraads gebied. Zie voor toelichting de opleidingssite.
Leerwegonafhankelijke toets	Dossier
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	Bronnen die bronnen die bij het aangeboden onderwijs gebruikt worden: Geerts, W. & Kralingen, R. van. (2016). *Handboek voor Leraren.* Bussum: Coutinho. Slooter, M. (2018). *De zes rollen van de leraar.* Huizen: Uitgeverij Pica. Teitler, P. (2017). *Lessen in orde.* Bussum: Coutinho. Marzano, R. (2014) *Wat werkt: Pedagogisch handelen & klassenmanagement*. Uitgeverij Bazalt
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	Zie voor de studiewijzer van APV3 Klassenmanagement de opleidingssite. **Het hebben van een werkplek of een (school)context waarin je opdrachten uit kunt voeren is noodzakelijk voor het afronden van deze module.**

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten

Naam eenheid van leeruitkomst	**APV4: In gesprek over sociale veiligheid**
Engelse vertaling	GPT4: Discussion about social safety
Blok	Pedagogisch Bekwaam Hoofdfase 1
EC	5
Leeruitkomsten+ toelichting	LUK1: De student analyseert de kwaliteit van zelf uitgevoerde een-op-een gesprekken op basis van soorten en functies van gesprekken, principes van effectieve communicatie, gespreksomstandigheden, basisgespreksvaardigheden en non-verbale en verbale- communicatie zoals beschreven in de generieke kennisbasis bachelor van het tweedegraads gebied. Naar aanleiding van deze analyse reflecteert de student op zijn eigen handelen waarin hij feedback van anderen inzet met als doel sturing te geven aan zijn professionele en persoonlijke ontwikkeling. LUK2: De student verwoordt enkele belangrijke uitgangspunten voor zijn handelen als docent vanuit het oogpunt van sociale veiligheid, hij onderbouwt dit vanuit opgedane praktijkervaringen en vanuit theoretische kernconcepten zoals beschreven in de generieke kennisbasis bachelor van het tweedegraads gebied. Op basis daarvan schetst hij zijn voornemen tot professionele handelen naar leerlingen, ouders en andere professionals binnen het tweedegraads gebied. LUK3: De student analyseert morele aspecten en dilemma's in zijn beroep en verantwoordt keuzes vanuit de pedagogische opdracht van de school en vanuit zijn persoonlijke onderwijsvisie waarbij hij verwijst naar theoretische inzichten en/of – concepten uit de generieke kennisbasis bachelor binnen het tweedegraads gebied. Zie voor toelichting de opleidingssite.
Leerwegonafhankelijke toets	Dossier
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	Bronnen die bronnen die bij het aangeboden onderwijs gebruikt worden: Brand, van den, A. (2010). *Gesprekscommunicatie.* Bussum: Coutinho. Delfos, M. (2014). *Ik heb ook wat te vertellen!* Amsterdam: SWP. Geerts, W. & Kralingen, R. van (2016). *Handboek voor leraren*. Bussum: Coutinho*.

	Gramsbergen-Hoogland, Y. & Molen, van der, H. (2013). *Gesprekken in organisaties*. Houten: Noordhoff. Janssen, D., Loo, van der, M., Hurk, van den, J. & Jansen, F. (2012). *Zakelijke communicatie.* Houten: Noordhoff. Konig, A. (2001). *In gesprek met de leerling.* Houten: Educatieve Teitler, P. (2017). *Lessen in orde.* Bussum: Coutinho *. Hoofdstuk 13, paragraaf 13.2.2 (blz. 257 t/m 260) Van der Wal, J & De Wilde, J (2017). Identiteitsontwikkeling en leerlingbegeleiding. Bussum: Coutinho*. Vonk, R. (2013). *Sociale psychologie.* Houten: Noordhoff Wijsman, E. (2013). *Psychologie en sociologie.* Houten: Noordhoff.
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	Zie voor de studiewijzer van APV4 In gesprek over sociale veiligheid de opleidingssite. **Het hebben van een werkplek of een (school)context waarin je opdrachten uit kunt voeren wordt aanbevolen voor het afronden van deze module.**

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten	
Naam eenheid van leeruitkomst	**Professioneel Handelen Hoofdfase 2**
Engelse vertaling	Professional Skills
Plaats blok in de opleiding	Professioneel bekwaam Hoofdfase 2
EC	10 EC
Leeruitkomsten H2-fase	• De student ontwerpt samenhangende leeractiviteiten voor leerlingen in het tweedegraads gebied, voert deze uit en reflecteert en evalueert het leerproces en leeropbrengsten van de samenhangende leeractiviteiten, gebruikmakend van afwisselende en activerende werkvormen volgens een gestructureerde opbouw van de lesstof waarbij tegemoet gekomen wordt aan de verschillende leerbehoeften van de leerlingen. • De student creëert een veilig, ondersteunend en stimulerend leerklimaat voor zijn leerlingen en levert hiermee een bijdrage aan de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van zijn leerlingen. Hij kan zijn pedagogisch handelen afstemmen met zijn collega´s en met anderen die voor de ontwikkeling van de leerling verantwoordelijk zijn. • De student handelt en communiceert respectvol vanuit zijn professionele rol naar ouders en professionals (leerlingbegeleider, decaan, mentoren, zorgcoördinator) en gebruikt deze expertise bij het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van zijn eigen onderwijs. • De student onderzoekt zijn onderwijspedagogisch, vakdidactisch en vakinhoudelijk handelen en kan op basis van een zelfbeoordeling, gebaseerd op zelfreflectie en feedback van anderen, zelfstandig richting en vorm geven aan zijn ontwikkeling als professional.
Leerwegonafhankelijke toets	De student maakt een portfolio met daarin bewijslast om de leeruitkomsten aan te tonen. Op basis van het portfolio wordt een eindgesprek georganiseerd tussen student, instituutsopleider (IO), werkplekbegeleider (WPB) en/of schoolopleider (SO). De werkplekbegeleider/schoolopleider heeft een adviserende rol bij de beoordeling. De instituutsopleider is examinator en beoordeelt. De eindbeoordeling vindt plaats op grond van de lesbezoeken (of video's), de tussenevaluatie, het stageportfolio en het eindgesprek.
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	Voor meer informatie over het werkplekleren en de stages kun je hier terecht: https://connect.fontys.nl/instituten/flot/Stage/Paginas/Home.aspx

Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	Studenten deeltijd die het FLEX programma volgen wordt bij de intake bepaalt welke stages voor hen gelden. Dat wordt vastgelegd in de onderwijsovereenkomst. Een deeltijdstudent mag altijd starten met een stage, ongeacht welke periode. De stage dient wel aangemeld te worden in SAS+, zodat een IO-er gekoppeld kan worden.

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten	
Naam eenheid van leeruit-komst	**Verbreding of verdieping**
Engelse verta-ling	Advanced Module
Plaats blok in de opleiding	Vakdidactisch Bekwaam Hoofdfase
EC	15 EC
Leeruitkom-sten H-fase	De student toont aan hoe hij zijn vakinhoudelijke of pedagogische bekwaamheid inhoudelijk of contextueel verbreed of verdiept door kennis te verwerven bij andere HBO de kennis en vaardigheden relevant voor zijn opleiding in een andere werkcontext opleidingen of door dan die van de tweedegraadsdocent op te doen. Toelichting: Voor verbreding of verdieping heb je 4 mogelijkheden: A, B, C, of D. • Via een andere opleiding: A. Je kiest een of meer eenheden van leeruitkomsten van een andere tweedegraads lerarenopleiding, lerarenopleiding basisonderwijs of opleidingsminor en behaalt de daarbij horende (leerwegonafhankelijke) toetsen ter grootte van 15 credits. De leeruitkomsten van de andere lerarenopleiding hebben betrekking op andere vakinhoudelijke bekwaamheden dan aangeboden bij de opleiding waarvoor je bent ingeschreven of betreffen pedagogisch-didactische bekwaamheden voor een andere leeftijdsgroep dan de tweedegraads lerarenopleiding. B. Je kiest een of meer programmaonderdelen van een andere geaccrediteerde HBO opleiding, die geen deel uitmaken van de leeruitkomsten van de eigen opleiding en behaalt hiervoor minimaal 15 credits. • Via een bedrijfstage of werkervaring: C. Je toont aan dat je gedurende minimaal 3 maanden een functie hebt gehad op EQF 5 of NLQF 5 niveau (opleidingsniveau: Associate Degree, zie http://www.nlqf.nl/over-nlqf-eqf/het-nlqf in een vakgebied (verwant aan) de vakinhoud van de opleiding waarvoor je ingeschreven staat of in een sociaalpedagogische werksetting waarin met jongeren gewerkt wordt. Je levert tevens een door de werkgever ondertekende referentie in waaruit dat blijkt. D. Je doet werkervaring op in een vakgebied (verwant aan) de vakinhoud van de opleiding waarvoor je ingeschreven staat of in een sociaalpedagogische werksetting waarin met jongeren gewerkt wordt. Je gebruikt de kennisbasis en/of vaardigheden van de opleiding bij het onderbouwen en evalueren van de aanpak en de bereikte resultaten voor minimaal drie niet-routine opdrachten uitgevoerd binnen een bedrijf of non-profit organisatie. De niet-routine opdrachten zijn geen docenttaken uitgevoerd in een andere context dan het onderwijs. Je maakt een keuze uit een van onderstaande opties: • De aard van de opdrachten sluiten aan bij de vakinhoud van huidige opleiding. Je benut dan de vakinhoudelijke kennisbasis van jouw opleiding. • De aard van de opdrachten vragen pedagogische expertise. Je benut dan de generieke kennisbasis van de opleiding. Daarnaast beargumenteer je de waarde van de praktijkervaring opgedaan een ander werkcontext dan de tweedegraads lerarenberoep voor jouw eigen vakinhoudelijke of pedagogische bekwaamheid en professioneel handelen als docent.
Leerwegonaf-hankelijke toets	Portfolio assessment Toelichting: • Je geeft aan voor welk type verbreding of verdieping je kiest: A,B,C of D. • Daarnaast geeft je aan of je kiest voor een vakinhoudelijke verbreding of verdieping dan wel pedagogische verbreding of verdieping.

	Kies je voor A of B
	• Dan lever je het bewijs van 15 EC van een geaccrediteerde HBO opleiding voor onderwijseenheden die aantoonbaar verschillend zijn van je opleiding. Je toont aan dat de inhoud een ander vakinhoudelijke bekwaamheid betreft, gericht is op een andere leeftijdsgroep of geen deel uitmaakt van de leeruitkomsten van de eigen opleiding.
	Keuze C
	• Je toont aan dat je gedurende minimaal 3 maanden een functie heeft gehad op EQF 5 of NLQF 5 in een vakgebied (verwant aan) de vakinhoud van de opleiding waarvoor je bent ingeschreven of in een sociaalpedagogische werksetting waarin met jongeren werd gewerkt.
	• Je voegt een door de werkgever ondertekende referentie in waarin bevestigd wordt de door jouw genoemde werkzaamheden op EQF 5 of NLQF 5 niveau gedurende minimaal 3 maanden tot tevredenheid zijn uitgevoerd. De naam van het bedrijf en e-mailadres zijn voor verificatie van authenticiteit toegevoegd.
	Keuze D
	• Je onderbouwt en evalueert de aanpak en de bereikte resultaten voor minimaal drie niet-routine opdrachten uitgevoerd binnen een bedrijf of non-profit organisatie a.d.h.v. de kennisbasis en/of vaardigheden van de opleiding.
	  • Een voldoende vraagt een correcte onderbouwing van de aanpak en evaluatie van 3 niet routine opdrachten met concepten en theorieën uit de kennisbasis van de opleiding.
	  • Indien de onderbouwing gebaseerd is op een grondige analyse van de opdrachten, er sprake is van een kritische en/of creatieve toepassing van de kennisbasis is dat een indicatie van een bovengemiddelde prestatie.
	• Je neemt een bewijs op van de opgedane bedrijfservaring ondertekend door een leidinggevende met naam en mailadres van het bedrijf.
	• Je toont voor een voldoende minimaal de waarde van de opgedane kennis of praktijkervaring voor het vakinhoudelijk of pedagogisch bekwaamheid aan.
	  • De student die daarnaast ook de relatie legt met het professioneel handelen van de leraar scoort bovengemiddeld.
	  • De student die komt tot een persoonlijke en unieke integratie van kennis en ervaring presteert uitmuntend.

Bronnen (literatuur, websites, etc.)	http://www.nlqf.nl/over-nlqf-eqf/het-nlqf Afhankelijk van de keuze van de student. Infografic Verbreding en verdieping: mogelijkheden: https://connect.fontys.nl/instituten/flot/Documents/Verbreding%20en%20%20verdieping%20overzicht%20studentversie.pdf Rubric: https://connect.fontys.nl/instituten/flot/Documents/Rubrics%20LOT%20verdieping%20en%20verbreding.pdf
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	Je kiest als student voor verbreding of verdieping via een andere opleiding of voor contextueel verbreden: via bedrijfservaring. Afspraken hierover maak je met je studiecoach. Je zorgt zelf voor inschrijving bij een andere opleiding, een bedrijfservaringsplaats of indien van toepassing een vrijstelling via de examencommissie indien dit niet bij de intake via de SVO geregeld is. De student die kiest voor optie D. benut de vakinhoudelijke kennisbasis van zijn opleiding of de generieke kennisbasis van de opleiding afhankelijk van het soort praktijkervaring en opdrachten. De verwachte voorkennis is afhankelijk van de keuze die je als student maakt. Kies je voor verbreding via een andere opleiding, ga dan na of je voorkennis aansluit op de onderwijseenheden die je wil volgen.

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten	
Naam eenheid van leeruitkomst	**Verdiepingsmodule Levensbeschouwelijk werk**
Engelse vertaling	Advanced Module: Religious Work
Plaats blok in de opleiding	Hoofdfase 2 Deze onderwijseenheid is specifiek bestemd voor studenten die toelaatbaar zijn tot de afstudeerrichting levensbeschouwelijk werk
EC	15
Leeruitkomsten + toelichting	De student formuleert een visie op de theoretische grondslag van de beroepspraktijk van levensbeschouwelijk werk op zodanige wijze dat hij • vanuit een kritisch-reflectieve en onderzoekende houding een koppeling legt met twee theoretische modellen van deze beroepspraktijk en • in zijn formulering vanuit een kritische zelfbeoordeling motiveert waarom deze visie bij zijn persoon past. Toelichting: Voorbeelden van theoretische modellen zijn de benaderingen van A. Baart, J. Wolf, R. Ganzevoort, R. Fiedelaers & J. van Wielink, J. Smit.
Leerwegonafhankelijke toets	CGI op basis van portfolio
Aanbevolen bronnen (literatuur, websites, etc.)	Baart, A. (2004). *Een theorie van de presentie* (3de druk). Utrecht: Lemma. Wolf, J. (2012). *Herstelwerk. Een krachtgerichte basismethodiek voor kwetsbare mensen.* Nijmegen: Impuls, Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg Radboud umc. Ganzevoort, R., & Visser, J. (2007). *Zorg voor het verhaal: Achtergrond, methode en inhoud van pastorale begeleiding.* Utrecht: Meinema. Fiedelaers-Jaspers, R., & Van Wielink, J. (2017). *Aan de slag met verlies: Coachen bij veranderingen op het werk*. Utrecht: Ten Have. Smit, J. (2015). *Antwoord geven op het leven zelf: Een onderzoek naar de basismethodiek van de geestelijke verzorging*. Delft: Eburon.
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	Verdiepingsmodule Levensbeschouwelijk werk

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten

Naam eenheid van leeruitkomst	**APV5: Oog voor elke leerling**
Engelse vertaling	GPT5: Focus on every pupil
Blok	Pedagogisch Bekwaam Hoofdfase 2
EC	5
Leeruitkomsten+ toelichting	LUK1: De student beschrijft de verschillende begeleidingsstructuren voor leerlingen binnen een specifieke schoolorganisatie in het tweedegraadsgebied en beargumenteert met een reflectieve en onderzoekende houding zijn eigen visie hierop. LUK2: De student signaleert en herkent specifieke onderwijsbehoeften bij leerlingen en levert, in afstemming met betrokkenen, input ten behoeve van de onderwijsaanpak voor een leerling met specifieke onderwijsbehoeften en illustreert aan de hand van de gekozen aanpak en de opbrengsten daarvan hoe hij hier adequaat op anticipeert vanuit praktijkvoorbeelden binnen het tweedegraads gebied. LUK3: De student ontwerpt zelfstandig een reeks leeractiviteiten waarbij een of meerdere differentiatiemethoden worden toegepast en effectieve didactische strategieën worden ingezet om een krachtige leeromgeving te realiseren op basis van kennis over leer- en motivatieprocessen zoals beschreven in de generieke kennisbasis bachelor uit het tweedegraads gebied. Na uitvoering brengt hij de leeropbrengsten in beeld door het leerproces en de gegeven begeleiding te analyseren op klassenniveau. Zie voor toelichting de opleidingssite.
Leerwegonafhankelijke toets	Dossier
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	Bronnen die bronnen die bij het aangeboden onderwijs gebruikt worden: Geerts, W. & Kralingen, R. Van (2016). *Handboek voor leraren*. Bussum: Coutinho. Van der Wal, J & De Wilde, J (2017). *Identiteitsontwikkeling en leerlingbegeleiding*. Bussum: Coutinho. Horeweg, A. (2016). *Gedragsproblemen in de klas in het voortgezet onderwijs.* Houten: Lannoo
Onderwijsaanbod	Zie voor de studiewijzer van APV5 Oog voor elke leerling de opleidingssite.

Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	**Het hebben van een werkplek of een (school)context waarin je opdrachten uit kunt voeren is noodzakelijk voor het afronden van deze module.**

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten	
Naam eenheid van leeruitkomst	**Professioneel Handelen Afstudeerfase**
Engelse vertaling	Professional Skills
Plaats blok in de opleiding	Afstudeerfase
EC	25 EC
Leeruitkomsten A-fase	• De student ontwerpt een onderwijsleertraject voor leerlingen in het tweedegraads gebied, voert deze uit, reflecteert, evalueert en rapporteert over het leerproces en leeropbrengsten van het onderwijsleertraject, waarin de leerling actief leergedrag laat zien, er rekening wordt gehouden met verschillen in leerbehoeften van leerlingen en actuele en betrouwbare bronnen worden ingezet voor het uitdiepen van een vakmatig thema. • De student creëert een veilig, ondersteunend en stimulerend leerklimaat voor zijn leerlingen en levert hiermee een bijdrage aan de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van zijn leerlingen. De student verantwoordt en legt uit zijn pedagogische omgang met zijn leerlingen en dat zijn onderwijs in pedagogische zin van deze tijd blijft. • De student communiceert als een startbekwame leraar op een constructieve manier, die bijdraagt aan een doelgerichte werkrelatie, met erkenning van verschillende opvattingen en overtuigingen en andere culturele achtergronden van collega's, leerlingen, ouders en vertegenwoordigers van instellingen buiten de school. • De student laat zien te beschikken over een kritische-reflectieve en onderzoekende houding ten aanzien van het eigen onderwijspedagogisch, vakdidactisch en vakinhoudelijk handelen als professional in verschillende leersituaties in de beroepscontext onderbouwd vanuit verschillende (theoretische) bronnen. In een zelfbeoordeling betrekt de student de feedback van anderen en analyseert op systematische, navolgbare en resultaatgerichte wijze zijn praktijksituatie. • De student communiceert schriftelijk in helder en correct Nederlands op niveau 4F als docent in het tweedegraads gebied.
Leerwegonafhankelijke toets	De student maakt een portfolio met daarin bewijslast om de leeruitkomsten aan te tonen. Op basis van het portfolio wordt een eindgesprek georganiseerd tussen student, instituutsopleider (IO), werkplekbegeleider (WPB) en/of schoolopleider (SO). De werkplekbegeleider/schoolopleider heeft een adviserende rol bij de beoordeling.

	De instituutsopleider is examinator en beoordeelt. De eindbeoordeling vindt plaats op grond van de lesbezoeken (of video's), de tussenevaluatie, het stageportfolio en het eindgesprek.
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	Voor meer informatie over het werkplekleren en de stages kun je hier terecht: https://connect.fontys.nl/instituten/flot/Stage/Paginas/Home.aspx
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	Studenten deeltijd die het FLEX programma volgen wordt bij de intake bepaalt welke stages voor hen gelden. Dat wordt vastgelegd in de onderwijsovereenkomst. Een deeltijdstudent mag altijd starten met een stage, ongeacht welke periode. De stage dient wel aangemeld te worden in SAS+, zodat een IO-er gekoppeld kan worden.

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten	
Naam eenheid van leeruitkomst	**Integratiemodule: Vakdidactiek Leraar Levensbeschouwing: Visie op het schoolvak Levensbeschouwing**
Engelse vertaling	Integration Module: Teaching Methods Religious Education: Vision for Religious Education
Plaats blok in de opleiding	Afstudeerfase (i.p.v. LKT)
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**De student verwoordt op basis van literatuur en eigen praktijkervaringen een eigen godsdienstpedagogische en vakdidactische visie op het schoolvak levensbeschouwing in de onderbouw van het voortgezet onderwijs op zo'n manier dat het publicabel is in een vaktijdschrift.**
Leerwegonafhankelijke toets	**Essay**
Aanbevolen bronnen (literatuur, websites, etc.)	
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	Student ontvangt feedback en feed forward van docent

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten	
Naam eenheid van leeruitkomst	**Integratiemodule: Context Levensbeschouwelijk werk**
Engelse vertaling	Integration Module: The Context of Religious Work
Plaats blok in de opleiding	Afstudeerfase (i.p.v. LKT) Deze onderwijseenheid is specifiek bestemd voor studenten die toelaatbaar zijn tot de afstudeerrichting levensbeschouwelijk werk
EC	**5**
Leeruitkomsten + toelichting	**LUK 1: De student beschrijft voor zijn (toekomstige) beroepsgroep de beroepscontext waarbinnen hij levensbeschouwelijk werk uitvoert op zodanige wijze dat hij organisatie, doelgroep en methodiek van deze specifieke context zichtbaar maakt.** **LUK 2: De student analyseert voor zijn (toekomstige) beroepsgroep de beroepscontext waarbinnen hij levensbeschouwelijk werk uitvoert op zodanige wijze dat hij vanuit een kritisch-reflectieve en onderzoekende houding minimaal 3 maatschappelijke mechanismes en/of processen benoemt die deze beroepscontext beïnvloeden.** **Toelichting:** **Bij maatschappelijke mechanismes kan onder andere gedacht worden aan maatschappelijke uitsluitingsmechanieken, aan "secularisatie" waardoor religieuze financiële bronnen opdrogen, aan wetgeving, aan hedendaags denken over ethische vraagstukken.**
Leerwegonafhankelijke toets	**Dossier**
Aanbevolen bronnen (literatuur, websites, etc.)	
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	Student ontvangt feedback en feed forward van docent

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten	
Naam eenheid van leeruitkomst	**Vakdidactisch ontwerpen (VDO)**
Engelse vertaling	Didactic design
Blok	Vakdidactisch Bekwaam Afstudeerfase
EC	14 of 15 (afhankelijk van opleiding)
Leeruitkomsten	1. De student beargumenteert de keuze van zijn (vak)didactisch vraagstuk om het vakinhoudelijk leren van lerenden te bevorderen en maakt hierbij gebruik van een variatie van input van betrokkenen uit de eigen onderwijspraktijk en (inter)nationale (vak)didactische theorieën en methodieken. 2. De student geeft het doorlopen ontwerpproces weer waarin prototypen zijn ontworpen, uitgeprobeerd en geëvalueerd gericht op zijn gekozen (vak)didactisch vraagstuk. Hij beschouwt gemaakte keuzes kritisch, verzamelt feedback van betrokkenen binnen en buiten de eigen onderwijspraktijk en maakt gebruik van (inter)nationale (vak)didactische theorieën en methodieken. Het proces en de opgedane inzichten zijn inzichtelijk en op een systematische manier navolgbaar gemaakt voor derden. 3. De student beschrijft wat het ontwerpproces en daarmee opgedane inzichten betekenen voor de visie op zijn vakdidactisch handelen. ***Toelichting:*** Het *(vak)didactisch vraagstuk* dient relevant te zijn voor het vakinhoudelijk leren van leerlingen. Het vraagstuk kan gaan over het leren van (aspecten) binnen het afzonderlijke schoolvak of vakgebied. Het kan ook gaan over een vakoverstijgend maatschappelijk vraagstuk, waar het schoolvak deel van uitmaakt. Het vraagstuk kan daarmee meer algemeen didactisch of meer specifiek vakdidactisch van aard zijn. Het doel van de opdracht is dat de aankomende professional aantoont dat hij in staat is zijn eigen professionele ontwikkeling d.m.v. een systematische en kritisch reflectieve benadering in gang kan zetten, te sturen en te evalueren.
Leerwegonafhankelijke toets	De eindbeoordeling van de gehele onderwijseenheid zal plaatsvinden op basis van een portfolio-assessment. De student maakt een portfolio en neemt daarin op een verantwoording aangevuld met diverse bewijzen, materialen en

	feedback. Deze verantwoording is een tekst waarin de student alle onderdelen van het proces en de belangrijkste keuzes beschrijft, kritisch hierop terugkijkt (in relatie tot de kwaliteit van de verzamelde gegevens, onderzoeksvragen/ontwerpeisen en literatuur) en komt tot conclusies en aanbevelingen. In de verantwoording wordt zo nodig verwezen naar onderdelen van het portfolio. De beoordeling kent twee fasen: 1. Ontvankelijkheidtoetsing door de beoordelaars. 2. De beoordeling door de beoordelaars bestaat uit het consensus over: • het vaststellen of de leeruitkomsten zijn gerealiseerd op het vereiste bachelorniveau; • het geven van feedback die de beoordeling onderbouwt; • het vastleggen van de bevindingen en het eindoordeel in het beoordelingsformulier.
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	De algemene studiewijzer en aanvullende leermiddelen vanuit de opleidingen zijn beschikbaar via de FLOT portal. Daarnaast dient de student passend bij het gekozen vraagstuk literatuur te zoeken en verwerken.
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	Er wordt gewerkt vanuit de kernelementen van praktijkonderzoek van FLOT. Dit betekent van de start tot het eind van het onderzoek het volgende: 1. Een onderwijsprofessional onderzoekt zijn eigen praktijk. Het onderwerp betreft een vraag uit de eigen praktijk, iets wat haar/hem bezighoudt, iets waar het schuurt, iets wat hem raakt. 2. Het onderzoek is erop gericht de eigen praktijk te verbeteren door die stapsgewijs te onderzoeken. De afgelegde onderzoeksweg wordt op een inzichtelijke en navolgbare manier weergegeven. 3. Leerlingen/collega's krijgen een stem in het onderzoek. 4. Er wordt voortgebouwd op bestaande kennis: er wordt gebruik gemaakt van bronnen en/of uitkomsten van onderzoek van anderen, zoals vakgenoten én wetenschappers. 5. De opbrengsten worden helder en kernachtig vastgelegd en eventueel gedeeld met anderen. Het start met een vraag (bijvoorbeeld: 'Hoe kan ik mijn leerlingen actiever betrekken bij de les'), en krijgt vervolg in een reeks activiteiten die elk bijdragen aan inzicht in de vraag. De onderzoeksactiviteiten kunnen heel divers zijn: vragen stellen aan collega's, leerlingen observeren, (vak)literatuur lezen, een werkvorm uitproberen in de les en daar achteraf op reflecteren, een aanpassing doen, opnieuw iets uitproberen, etc. Het kan zo zijn dat gedurende het proces 'voortschrijdend inzicht' ertoe leidt dat de startvraag wordt aangepast (niet 'Hoe kan ik mijn leerlingen actiever betrekken bij de les', maar 'hoe kan ik ervoor zorgen dat mijn leerlingen dieper leren?').

	Kenmerkend is dat de keuze voor activiteiten niet van te voren helemaal is vastgelegd maar stap voor stap – op basis van tussentijdse inzichten en reflectie daarop – tot stand komt. Een onderzoekende houding is een flexibele manier van professionaliseren: tussentijdse inzichten en resultaten vormen de basis voor te nemen vervolgstappen en - activiteiten. De kennisopbouw gebeurt in kleine stapjes, elke stap voegt iets toe aan de vorige. Van belang is dat de stappen en de opbrengsten goed worden beschreven zodat het gevolgde proces en de daarbinnen ontstane inzichten voor de betrokken professional zelf én voor derden navolgbaar/inzichtelijk zijn. Deze systematische manier van onder woorden brengen vraagt om een passende aanpak zoals het werken met 'learning design studio's' of andere vormen waarbij studenten met regelmaat hun tussenstappen met medestudenten en begeleiders bespreken om met behulp van hun feedback de volgende stap te kunnen bepalen. De afstudeerfase wordt georganiseerd per opleiding en/of cluster.

Informatie over de verzameling van leeruitkomsten

Naam eenheid van leeruitkomst	**Onderwijspedagogisch Handelen (OPH)**
Engelse vertaling	Pedagogical skills in education
Blok	Pedagogisch Bekwaam Afstudeerfase
EC	15
Leeruitkomsten + toelichting	1. De student beargumenteert de keuze van zijn onderwijspedagogisch vraagstuk gericht op het afstemmen op de behoeften van lerenden en maakt hierbij gebruik van een variatie van input van betrokkenen uit de eigen onderwijspraktijk en (inter)nationale onderwijspedagogische theorieën en methodieken. 2. De student geeft het proces weer waarin interventies zijn ontworpen, uitgevoerd en geëvalueerd om zijn pedagogisch handelen door te ontwikkelen gericht op zijn gekozen onderwijspedagogisch vraagstuk. Hij beschouwt gemaakte keuzes kritisch, verzamelt informatie en feedback van betrokkenen binnen en buiten de eigen onderwijspraktijk en maakt gebruik van (inter)nationale onderwijspedagogische theorieën en methodieken. Het proces en de opgedane inzichten zijn inzichtelijk en op een systematische manier navolgbaar gemaakt voor derden. 3. De student beschrijft wat de interventies en daarmee opgedane inzichten betekenen voor de visie op zijn onderwijspedagogisch handelen. ***Toelichting*** De pedagogische aspecten staan centraal in het *onderwijspedagogisch vraagstuk*. Het gekozen onderwijspedagogisch vraagstuk dient relevant te zijn voor de ontwikkeling van het onderwijspedagogisch handelen van de student en gericht op het afstemmen op de behoeften van de lerenden: het toewerken naar onderwijs op maat (passend onderwijs) en/of verbeteren van het pedagogisch klimaat. Het doel van de opdracht is dat de aankomende professional aantoont dat hij in staat is zijn eigen professionele ontwikkeling d.m.v. een systematische en kritisch reflectieve benadering in gang kan zetten, te sturen en te evalueren.
Leerwegonafhankelijke toets	De eindbeoordeling van de gehele onderwijseenheid zal plaatsvinden op basis van een portfolio-assessment. De student maakt een portfolio en neemt daarin op een verantwoording aangevuld met diverse bewijzen, materialen en feedback. Deze verantwoording is een tekst waarin de student alle onderdelen van het proces en de belangrijkste keuzes beschrijft, kritisch hierop terugkijkt (in relatie tot de kwaliteit van de verzamelde gegevens,

	onderzoeksvragen/ontwerpeisen en literatuur) en komt tot conclusies en aanbevelingen. In de verantwoording wordt zo nodig verwezen naar onderdelen van het portfolio. De beoordeling kent twee fasen: 1. Ontvankelijkheidtoetsing door de beoordelaars. 2. De beoordeling door de beoordelaars bestaat uit het consensus over: • het vaststellen of de leeruitkomsten zijn gerealiseerd op het vereiste bachelorniveau; • het geven van feedback die de beoordeling onderbouwt; • het vastleggen van de bevindingen en het eindoordeel in het beoordelingsformulier.
Bronnen (literatuur, websites, etc.)	De algemene studiewijzer en aanvullende leermiddelen vanuit de opleidingen zijn beschikbaar via de FLOT portal. Daarnaast dient de student passend bij het gekozen vraagstuk literatuur te zoeken en verwerken.
Onderwijsaanbod Op welke manier kan een student werken aan de leeruitkomsten?	Er wordt gewerkt vanuit de kernelementen van praktijkonderzoek FLOT. Dit betekent van de start tot het eind van het onderzoek het volgende: 5. Een onderwijsprofessional onderzoekt zijn eigen praktijk. Het onderwerp betreft een vraag uit de eigen praktijk, iets wat haar/hem bezighoudt, iets waar het schuurt, iets wat hem raakt. 6. Het onderzoek is erop gericht de eigen praktijk te verbeteren door die stapsgewijs te onderzoeken. De afgelegde onderzoeksweg wordt op een inzichtelijke en navolgbare manier weergegeven. 7. Leerlingen/collega's krijgen een stem in het onderzoek. 8. Er wordt voortgebouwd op bestaande kennis: er wordt gebruik gemaakt van bronnen en/of uitkomsten van onderzoek van anderen, zoals vakgenoten én wetenschappers. 5. De opbrengsten worden helder en kernachtig vastgelegd en eventueel gedeeld met anderen. Het start met een vraag (bijvoorbeeld: 'Hoe kan ik mijn leerlingen actiever betrekken bij de les'), en krijgt vervolg in een reeks activiteiten die elk bijdragen aan inzicht in de vraag. De onderzoeksactiviteiten kunnen heel divers zijn: vragen stellen aan collega's, leerlingen observeren, (vak)literatuur lezen, een werkvorm uitproberen in de les en daar achteraf op reflecteren, een aanpassing doen, opnieuw iets uitproberen, etc. Het kan zo zijn dat gedurende het proces 'voortschrijdend inzicht' ertoe leidt dat de startvraag wordt aangepast (niet 'Hoe kan ik mijn leerlingen actiever betrekken bij de les', maar 'hoe kan ik ervoor zorgen dat mijn leerlingen dieper leren?'). Kenmerkend is dat de keuze voor activiteiten niet van te voren helemaal is vastgelegd maar stap voor stap – op basis van tussentijdse inzichten en reflectie daarop – tot stand komt. Een onderzoekende houding is een flexibele manier van professionaliseren: tussentijdse inzichten en resultaten vormen de basis voor te nemen vervolgstappen en - activiteiten. De kennisopbouw gebeurt in kleine stapjes, elke stap voegt iets toe aan de vorige. Van belang is dat de stappen en de opbrengsten

	goed worden beschreven zodat het gevolgde proces en de daarbinnen ontstane inzichten voor de betrokken professional zelf én voor derden navolgbaar/inzichtelijk zijn. Deze systematische manier van onder woorden brengen vraagt om een passende aanpak zoals het werken met 'learning design studio's' of andere vormen waarbij studenten met regelmaat hun tussenstappen met medestudenten en begeleiders bespreken om met behulp van hun feedback de volgende stap te kunnen bepalen. De afstudeerfase wordt georganiseerd per opleiding en/of cluster.